

Universitetspædagogikkens mangfoldighed og transformative potentiale - Nye veje for videregående uddannelser?

Rikke Toft Nørgård¹, ansvarshavende redaktør

DUT 37 præsenterer over mere end 300 sider en omfattende og diversificeret udforskning af universitetspædagogikkens rolle, udfordringer og potentiale i en tid, hvor videregående uddannelser står over for krav om forandring og innovation. Gennem kritisk refleksion, transformative praksisser og forskningsarbejde tilbyder DUT 37 gennem debat, artikler, guides og inspiration et kalejdoskopisk indblik i feltets viden, praksis og mulige udviklingsretninger.

Centralt i DUT 37 er undersøgelser og diskussioner af universitetspædagogikkens placering mellem fortidens vidensfundament, nutidens udviklingskrav og fremtidens mulighedspotentialer. Artiklerne belyser tilsammen, hvordan transformative praksisser, nye undervisningsmetoder og udvikling af det universitetspædagogiske felt både kan støtte og hæmme akademiske miljøer, underviserpraksisser og læringsmiljøer og hvordan det er nødvendigt at balancere hensynet til den eksisterende nutid og den ønskværdige fremtid for vores institutioner, uddannelsesformer og studerende. Dette kræver på samme tid stærkt vidensfunderede og nytænkende praksistilgange samt mere nuancerede forståelser for, hvordan uddannelses- undervisnings- og læringsformer kan udvikles, praktiseres og udforskes for sammen at styre mod et mere robust og modstandsdygtigt universitetspædagogisk felt – uanset hvor regeringers og reformers vinde måtte beslutte sig for at forsøge at blæse de videregående uddannelser hen.

Ud fra artiklernes samlede udsagn bliver det tydeligt, at universitetspædagogisk viden og praksis bør tage en aktiv rolle i at fremme ikke blot undervisningsværdi og -kvalitet og har potentiale til også at deltage i en bredere debat om de videregående uddannelsers samfundsmæssige nutid og fremtid.

Gennem artiklernes mangfoldighed af tankevækkende, provokerende og inspirerende konkrete eksempler og refleksioner tydeliggør DUT 37 hvordan undervisningsmetoder funderet i universitetspædagogisk viden og praksis kan transformere de videregående uddannelser og styrke samarbejdet mellem studerende, undervisere og universitetspædagogiske konsulenter. Det giver inspiration til, hvordan man kan navigere i spændingsfeltet mellem fortid, nutid og fremtid samtidig med at universitetspædagogikken fastholder sin forankring i vidensbaserede praksisser.

DUT 37 repræsenterer med sine mere end 300 sider et væsentligt bidrag til forståelsen af universitetspædagogik som en dynamisk og tværfaglig disciplin. Det inviterer til dialog og refleksion om, hvordan videregående uddannelser kan udvikles for at imødekomme fremtidens udfordringer og samtidig fastholde universiteternes værdi kerneformål. Neden for er de 22 bidrag der tilsammen udgør DUT 37 kort præsenteret. Vi håber de vil bidrage til inspirerende, provokerede, transformerende debatter, undersøgelser, praksisser og fremtidige bidrag til DUT og den universitetspædagogiske viden og praksis.

¹ rtoft@edu.au.dk

Universitetspædagogisk kompetenceudvikling: Eksplicitering og pædagogiske overvejelser betydning

Lars Ulriksen, Hanne Leth Andersen og Jens Tofteskov diskuterer Eva Bendix Petersens indlæg i DUT36 og hendes begreb 'eksplicitering' i universitetspædagogik. De udfordrer antagelsen om, at eksplicitering fører til en skæv forståelse af universitetspædagogik og argumenterer for, at universitetspædagogiske enheder bør være vidensproducerende og ikke kun fokusere på pædagogiske redskaber. Artiklen fremhæver bl.a. vigtigheden af at forstå VIP'ers og universitetspædagogs forskellige opgaver og betingelser.

Forskellige logikker og forhandlingsrum: den første socialisering som underviser på en videregående uddannelse

Henriette Skjærbæk Duch og Birgitte Lund Nielsen undersøger adjunkters første tid som undervisere på en professionshøjskole og deres oplevelse af pædagogikum. Gennem kvalitative interviews identificeres forskellige logikker og forhandlingsrum. Resultaterne viser, at adjunkters erfaringer og baggrunde kan udfordre fælles kvalificeringsforløb, men også rumme potentialer for læring. Artiklen konkluderer, at uddannelsesspecifikke tilgange og tværgående samarbejde kan styrke adjunkters socialisering og læring, hvilket er afgørende for deres udvikling som undervisere.

Skriftlig peer feedback imellem studerende i projektgrupper: karakteristika og potentialer

Dennis Jim Frederiksen beskæftiger sig her med skriftlig peer feedback blandt studerende. Artiklen fremhæver potentialet i at opøve studerende i at give mere procesfokuserede og åbnende kommentarer. Artiklens hovedbidrag er en model, der kombinerer tydelighed og styring i feedback, hvilket kan forbedre læringsprocessen og refleksionen over faglige kriterier.

Matematikundervisning på universitetet – whiteboards, tilfældige grupper og problemløsningsopgaver

Dorte Moeskær Larsen og Henrik Skov Midtby skriver om implementeringen af "Det tænkende klasserum" i matematikundervisningen. Gennem observationer, surveys og interviews med studerende og instruktører evalueres tre praksisser: åbne problemløsningsopgaver, tilfældige grupper og brugen af tavler. Resultaterne viser, at disse metoder fremmer aktiv deltagelse, samarbejde og dybere matematisk forståelse, men også at der er udfordringer med bl.a. notetagning og rummets indretning.

Being in the teaching laboratory: Explorations of instructors' discourses about learning progression

Rie Hjørnegaard Malm beskriver hvordan undervisere i laboratorier på videregående uddannelser opfatter læringsprogression. Ved at kombinere socio-kulturelle og socio-materielle analyser skildres det, hvordan undervisere ser ændringer i studerendes adfærd som tegn på læring. Artiklen fremhæver betydningen af både menneskelige og materielle faktorer i læringsprocessen og argumenterer for, at teknologier og materialer spiller en aktiv rolle i at forme læring.

Dissecting study groups: A focus group investigation of informal small group work in anatomy

Anders Lerche Møller, Emil Smith og Peter Musaeus skildrer dynamikken i studiegrupper blandt medicinstuderende, der viste sig at have positive effekter på motivation, læring og social trivsel ved at tilbyde ansvarlighed, faglig støtte og fremdriftsmonitorering. Artiklen foreslår at forbedre effektiviteten af studiegrupper ved at uddanne sociale rollemønstre som tutorer. Den fremhæver også begrænsningerne ved homogene grupper og anbefaler diversitet for at udvikle samarbejde og højere ordens tænkning.

Forskningsbaseret undervisning og tvivlens goder

Marie Larsen Ryberg fremstiller i sin artikel hvordan tvivl spiller en central rolle i forskningsbaseret undervisning. Gennem et etnografisk studie argumenterer artiklen for, at tvivl er en forudsætning for videnskabelig tænkning og kritisk refleksion. Med afsæt i amerikansk og fransk pragmatisme fremhæves tvivlens positive aspekter som en drivkraft for akademisk praksis. Artiklen konkluderer, at forskningsbaseret undervisning bør skabe rammer, der understøtter produktiv tvivl, og peger på vigtigheden af at organisere undervisningen, så studerende kan spejle sig i hinandens og forskerens tvivl og usikkerheder.

Pedagogical reflections from a PhD course in ageing – How to facilitate preconditions for resonance?

Anne Liveng, Jeanette Eriksson og Jonas Christensen undersøger, hvordan et tværfaglig Ph.d.-kursus kan fremme resonans i læringsmiljøet. Kurset, der samlede en divers skare af forskere, praktikere og Ph.d.-studerende, var inspireret af tre samarbejdsorienterede læringsteorier og indbefattede utraditionelle læringsaktiviteter. De fandt at studerendes motivation var usædvanligt høj, og diskuterer dette i lyset af Hartmut Rosas resonanspædagogik. Resultaterne viser, at mangfoldighed i videnskabelige orienteringer, nationale baggrunde og læringsaktiviteter kan støtte et læringsmiljø med potentiale for resonans.

Model for digitale kompetencer

Mads Ronald Dahl og Rasmus R. Hansen præsenterer en struktureret tilgang til udvikling af digitale kompetencer inden for uddannelsesinstitutioner. Forfatterne foreslår en model, der integrerer digitale kompetencer på tværs af discipliner og niveauer for at opbygge en digital kompetenceprofil for studerende. Artiklen fremhæver vigtigheden af en fælles terminologi og tværfaglig tilgang og resultaterne viser, at modellen kan styrke en holistisk tilgang til digitale kompetencer som er afgørende for at ruste studerende til en digitaliseret verden.

Tech-fri undervisning: Eksperiment og evaluering

Peter Dahler-Larsen evaluerer et tech-frit undervisningsforløb, hvor computere og mobiltelefoner blev udelukket. Studerende rapporterede forbedret lytning, hukommelse og koncentration. På den anden side oplevede nogle vanskeligheder med håndskrevne noter og savnede visuelle hjælpemidler som PowerPoint. Artiklen peger på, at tech-fri undervisning kan styrke læring og opmærksomhed, men kræver tilpasning i undervisningsmetoder, herunder forbedret tavlebrug og udlevering af handouts. Evalueringen viser, at studerendes faktiske oplevelser med tech-fri undervisning er mere positive end deres forventninger.

Bidrager online studiestartsforløb til social og faglig integration i overgangen til universitetet?

Laura Cordes Felby og Pernille Risør Elvin beskriver hvordan det online studiestartsforløb Study@AU støtter nye studerendes overgang til universitetet. Forløbet bidrager til både social og faglig integration ved at introducere de studerende til universitetets rammer, uddannelsens opbygning og digitale platforme. Artiklen peger på Study@AU som en positiv støtte, der dog bør suppleres med fysisk studiestart for optimal integration.

Strategisk uddannelsesledelse og meningsskabelse på universitetet

Peder Hjort-Madsen og Gitte Duemose undersøger, hvordan uddannelsesledere navigerer i komplekse organisatoriske kontekster for at skabe mening for kolleger og studerende. Gennem kvalitative interviews med uddannelsesledere identificeres centrale udfordringer og strategier for at balancere mellem faglige traditioner og eksterne krav. Artiklen belyser hvordan ledere engagerer kolleger i forandringsprocesser og skaber strategisk

retning, og bidrager med en model for strategisk uddannelsesledelse, der fremhæver betydningen af lokal meningsskabelse og oversættelse af strategiske ambitioner til konkrete handlinger i uddannelsesmiljøet.

Podcasts som refleksionsrum – om at formidle studerendes fortællinger om uddannelsesdrømme og uddannelsesveje

Marianne Høyen beskriver, hvordan podcasts kan bruges som studiestøtte ved at tilbyde et lydbaseret refleksionsrum for studerende. Gennem biografiske interviews fortæller tidligere studerende om deres uddannelsesrejse og specialeskrivning, hvilket giver indblik i deres dannelsesproces på universitetet. Artiklen fremhæver, at podcasts kan være et værdifuldt supplement til traditionelle studiestøttematerialer, især for førstegenerationsakademikere, samt understøtter diversitet og inklusion i universitetsmiljøet.

Hvordan skriver man egentlig en diskussion? – Om at afmystificere akademisk skrivning

Bente Kristiansen, Karen Louise Møller, Maja Hojer Bruun og Jakob Krause-Jensen peger på hvordan man kan afmystificere akademisk skrivning ved at analysere studerendes forståelse af tre aktiviteter: kollaborative skriveworkshops, forklarende videoer og læsestrategiske spørgsmål. Det betones, at synliggørelse af faglige praksisser og præsentation af forskellige faglige udtryksmåder er afgørende for at understøtte akademisk skrivning. Artiklen viser, at studerende oplever usikkerhed omkring kravene til opgaver, især diskussioner, og at aktiviteterne hjælper med at afklare disse krav.

Stilladsering til understøtning af studerendes kompetenceudvikling

Nanna Møller Mortensen betoner i sin artikel, hvordan stilladsering kan understøtte studerendes kompetenceudvikling i korte undervisningsforløb uden vejledning. Gennem implementering af strukturerede opgaver og feedbacksessioner med underviser- og peerfeedback beskrives det hvordan underviseren fik indsigt i de studerendes faglige udfordringer, mens de studerende kunne identificere egne læringsbehov. Peerfeedback blev oplevet som lærerig, men krævede tydelig facilitering, passende opgaveniveauer og trygge læringsmiljøer.

Tværfaglig tænkning i universitetsundervisning: Erfaringer fra et valgfag i mental sundhedsfremme

Line Nielsen, Christina Juul Jensen, Signe Allerup Vangkilde, Charlotte Bjerre Meilstrup og Malene Kubstrup Nelausen giver deres erfaringer med, hvordan tværfaglig tænkning kan fremmes i universitetsundervisning. Ved at anvende en teoretisk model for tværfaglig tænkning, der inkluderer refleksion, samarbejde, kritisk tænkning og håndtering af usikkerhed, blev forskellige undervisningselementer afprøvet. Resultaterne viser, at studerende oplevede en styrkelse af deres tværfaglige færdigheder, især gennem paneldebatter og tværfaglige projektgrupper. De konkluderer, at tværfaglighed kan styrkes ved eksplicit italesættelse og struktureret samarbejde, men kræver også en klar definition og forståelse af begrebet.

Faglig fordybelse i åbne og transparente fysiske studiemiljøer

Kristine Nielsen undersøger, hvordan studerende oplever mulighederne for faglig fordybelse i åbne og transparente studiemiljøer. Gennem walk and talk-interviews med studerende identificeres fem former for ambient stimuli: auditiv, visuel, samspillende, kinæstetisk og kontemplativ. Artiklen peger på, at de studerende har forskellige behov for stimuli afhængigt af deres faglige aktiviteter, og at valget af studiested formes af disse behov. Udfordringer opstår, når studerende ikke kan finde passende studiemiljøer, hvilket kan påvirke deres motivation og produktivitet. Artiklen anbefaler fleksible studiemiljøer, der kan tilpasses individuelle behov, idet de er en afgørende støtte til faglig fordybelse.

Affektive felter: Matematikstuderendes oplevelse af faget i overgangen fra gymnasie til universitet

Maiken Westen Holm Svendsen, Connie Svabo og Liv Aamand Andersen beskriver matematikstuderendes affektive oplevelser i overgangen fra gymnasiet til universitetet ved hjælp af Schindler og Bakkers affektive felt. Studiet viser at studerendes opfattelse af matematik ændres fra at være et værktøj til at blive en videnskab. Denne ændring påvirker deres selvtilid og mestringstro. Artiklen fremhæver vigtigheden af at støtte studerende i denne overgang og giver anbefalinger til undervisere og institutionsledere om at skabe inkluderende og samarbejdsorienterede læringsmiljøer, der anerkender og værdsætter studerendes forskellige oplevelser og perspektiver.

DUT Guide: Fostering student agency

Maria Hvid Stenalt og Birgitte Lund Nielsen præsenterer syv strategier til at fremme studerendes handlekraft på videregående uddannelser: 1) Støt studerende i at blive studerende, 2) fremme autonomi i undervisningen, 3) vær opmærksom på magtforhold og skab et læringsmiljø, der støtter handlekraft, 4) giv opmærksomhed til studerendes tilhørsforhold, både under studierne og i fremtidsperspektiv, 5) sikr, at det fysiske og digitale miljø understøtter studerendes handlemuligheder, 6) omformuler modstand som udtryk for handlekraft og 7) undersøg, hvordan man kan fremme vedholdenhed. Guiden understreger vigtigheden af at skabe rammer, der understøtter studerendes handlekraft og engagement i egen læring.

Inspiration: Anmeldelser af tekster om AI i videregående uddannelse

Ruth Horak og Ove Christensen anbefaler og anmelder hver tre tekster om AI, der kombinerer teknologiske, filosofiske og uddannelsesmæssige perspektiver og som har særlig relevans for GenAI på uddannelsesfeltet. Melanie Mitchells "Artificial Intelligence: A Guide for Thinking Humans" giver en grundlæggende forståelse af AI og dens metodologiske og konceptuelle niveauer. Mark Coeckelberghs "Why AI Undermines Democracy and What To Do About It" diskuterer AI's politiske og samfundsmæssige implikationer og foreslår løsninger for at bevare demokratiske værdier. Anders Søgaards "Kunstig intelligens bagfra" kombinerer teknisk viden med filosofiske refleksioner om AI og sprogteknologi. Bowen og Watsons "Teaching with AI" fokuserer på, hvordan undervisere kan integrere AI i deres praksis for at styrke studerendes læring, med særligt fokus på at designe meningsfulde studieaktiviteter. Dobrins "AI and Writing" undersøger samspejlet mellem menneske og maskine i akademisk skrivning, hvor GenAI kan bruges som støtteværktøj samtidig med at bevare den akademiske integritet. Furzes "Practical AI Strategies" giver både en grundlæggende forståelse af teknologien og konkrete strategier til anvendelse i uddannelse, mens han også rejser kritiske perspektiver omkring etik og bedømmelsessystemer. Tilsammen fremhæver de to inspirationsartikler centrale bøger inden for AI og deres bidrag til forståelsen af AI's og GenAI's indvirkning på uddannelse, undervisning og samfundet i det hele taget.

På vegne af DUT Redaktionen: Rigtig god læsning!

Rikke Toft Nørgård

Ansvarshavende Redaktør

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den.

Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives ift. ovenstående bibliografiske oplysninger

© Copyright

DUT og artiklens forfatter

Udgivet af

Dansk Universitetspædagogisk Netværk